

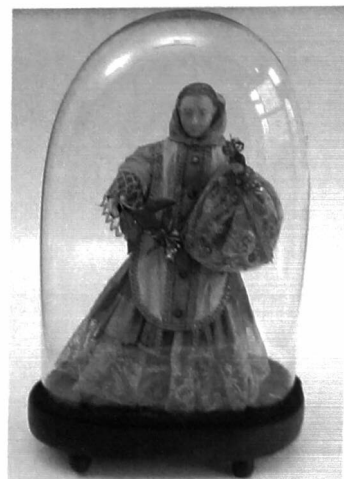
Voor u gekozen

Els Veraverbeke

Heiligen in de woonkamer

Sinds 2003 wordt de deelcollectie 'volksreligie' permanent tentoongesteld in de kapel van het Huis van Alijn. Hierbij gaat ruime aandacht naar de jaarkalender, die tot ver in de twintigste eeuw sterk door de katholieke rituelen werd bepaald. De heiligenverering speelt hierbij een heel belangrijke rol. Elke dag van het jaar is gewijd aan een bijzondere heilige. Voor elke ziekte, voor elk euvel werd de hulp van een heilige ingeroepen. Ook om bescherming of bijstand wordt beroep gedaan op een heilige. De exemplarische levensvormen van de heilige zijn hierbij inspirerend. Wel moet worden opgemerkt dat de kerkelijke heiligen niet zonder meer de populaire heiligen zijn. Heiligenverering leidde tot heel wat rituelen, zoals het vereren van relieken en de bedevaart. Heiligen zijn ook prominent aanwezig in de woonkamer van elk katholiek gezin. Naast het traditionele kruisbeeld op de schouw of boven de deur, zijn traditioneel ook een Mariabeeld, een beeld van het Heilig Hart, de Heilige Familie en een of meerdere heiligen die voor de bewoners een bijzondere betekenis hadden aanwezig. Populaire heiligen waren Sint-Antonius van Padua en Theresia van Lisieux. Heel vaak krijgt ook de patroonheilige van het beroep of hobby een bijzondere plaats. Zo treft men in een duivenhok vaak een beeld van Catharina Labouré aan, patroonheilige van de duivenmelkers. Op de dag gewijd aan de heilige wordt aan het beeld van die heilige bijzondere aandacht geschonken. Zo huldigen heel wat mensen in de Mariamaand mei het Mariabeeld door er bloemen bij te zetten. Heiligenbeelden brengt men heel vaak als souvenir mee van een bedevaart. Winkels met devotionalia waren tot ver in de 20ste eeuw in elk dorp of stad aanwezig. Vooral vanaf de 2de helft van de 19de eeuw worden heiligenbeelden in huis heel courant. In die periode ontstaat de religieuze massaproductie, met reclamecampagnes en een prijzenslag. Heiligenbeelden worden in die periode ook een

Een beeld onder de stolp ...

Bibliografie

CLAES, Jo, CLAES, Alfons, VINCKE, Kathy, Sanctus. Meer dan 500 heiligen herkennen. Leuven, Davidsfonds, 2002.

FRIJHOFF, Willem, Heiligen, Idolen, Iconen. Nijmegen, Sun, 1998.

KNIPPENBERG, W.H.Th., Devotionalia. Beelden, prentjes, rozenkransen en andere religieuze voorwerpen uit het katholieke leven. Eindhoven, Bura, 1980.

VAN SCHAİK, Ton, Katholieken in de twintigste eeuw. Amsterdam, Anthos, 1999.

Vroomheid per dozijn. Utrecht, Rijksmuseum Het Catharijneconvent, 1982.

typisch huwelijksgeschenk of laureaatprijs op school. Heiligenbeelden worden thuis vaak onder een stolp geplaatst. Vooral grotere of fragiele beelden krijgen bescherming van een glazen stolp. Dergelijke glazen stolpen waren niet nieuw. Al eeuwen werden dergelijke stolpen gebruikt bij het bewaren van voeding. Eind 18de eeuw ontstaat de gewoonte bij de elite om een droogboeket of kunstbloemen zoals het huwelijksboeket te bewaren onder een stolp. Heiligenbeelden worden heel vaak omhuld met decoratieve (kunst)bloemen en werden vaak 'aangekleed' met broze textiel. Vooral de 18de-eeuwse houten, porseleinen en wassen beelden werden op deze manier versierd. Om het geheel te beschermen, werd dit in een houten kastje met glas bewaard. De latere 19de-eeuwse beelden onder een glazen stolp, heel vaak met een bloemenguirlande zijn hierop geïnspireerd. De oudste beelden met een glazen bescherming zijn de 16de eeuwse 'besloten hofjes'. Een besloten hofje is een ode aan O.L.Vrouw, waarbij haar beeld rijkelijk wordt versierd en de illusie van een tuin wordt gecreëerd. Deze besloten hofjes, afkomstig uit Mechelen zijn heel kostbare kunstwerken en overladen met symboliek. In het Huis van Alijn worden diverse 18de- en 19de-eeuwse heiligenbeelden, beschermd met glazen stolp, tentoongesteld. Naast heiligenbeelden waren ook nog andere getuigen van het katholieke geloof in het huis van een katholiek gezin aanwezig. Op een centrale plaats hing traditioneel een wijwatervaatje. Elke dag begon en eindigde met het kruisteken met gewijd water. Ook wandteksten herinnerden aan de katholieke vroomheid. Het interieur was tot ver in de 20ste eeuw sterk beïnvloed door het katholieke geloof. Ook dergelijke fascinerende devotionalia zijn in het Huis van Alijn te bezichtigen.